

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDIPEA ШТIИНЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛАSEЛЕ.

Pediџeatȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 35. (Anȣлȣ алȣ dȣoiлea) Бȣкȣрешiĭ Sentembpie 22, 1857.

Konpindepea. Despre Ȣpiашȣлȣ Murphy.— Sapea.— Пеliканȣлȣ saȣ Baвiџa.— Iџienъ Попȣларъ.— Комȣнiкаџiȣnĭ штiinџiфiче нiчĭ

Ȣpiашȣлȣ Murphy.

Nainte кiteвa лȣnĭ, ла ембаркаdерȣлȣ dрȣмȣлȣĭ de fep de ла Хамбȣрг, s'a възȣt o мape аџitaџiȣne; къчĭ de ла ȣn вaron a ешit ȣnȣ omȣ d'o мъpime alîtade џirantiкъ, în кît полiџapiĭ пȣшĭ аколо пentpȣ вizitaџiea пашапортȣрiлор пasaџерiлорȣ, de spaĭmъ, aȣ ȣitatȣ sъ'л întpeвe de пашапортȣ. Тоџĭ вizitii de ла fiaкpe каpe aȣ stat аколо, s'aȣ пȣs în пiчioape spre a admipa ачеstȣ fenomen neoвiчnȣit, adeкъ Ȣpiашȣл Murphy, пе кîndȣ елȣ кȣ sъnџe peчe s'a попорîtȣ шi s'a dȣs ла ȣnȣ oteлȣ кȣ sлȣга лȣĭ. Кîndȣ aȣ ажȣnsȣ în oteлȣ, feчоapa Maestpȣлȣĭ de oteлȣ fъчеa пatȣлȣ, каpe epa în чеа маĭ мape stpîmtopape, negъsindȣ în oteлȣлȣ sъȣ ȣnȣ пatȣ destȣлȣ de мape пentpȣ ачеstȣ конвiвȣ. Dapȣ Murphy a odixnitȣ inima oteлiерȣлȣĭ, къчĭ ia аpъtatȣ къ e în stape sъ doapмъ пе пatȣлȣ ȣnȣĭ simплȣ мopteлȣ, fiindȣ-къ dopmindȣ, елȣ îndoeшte корпȣлȣ лȣĭ în fopma ȣnȣĭ аpкȣ, înевoe d'a nȣ пȣtea гъsi ȣnȣ пatȣ în воiаџȣpiле sале, ел este siлitȣ ла astȣ feлȣ de поziџiȣne.

Modȣлȣ tpaiȣлȣĭ ачеstȣĭ ȣpiашȣ, este челȣ ȣpмъtopȣ. Demineaџa, елȣ se esepseазъ în џimnastiкъ жȣкîndȣ кȣ маже de fepȣ каpe ле аpȣнкъ în sȣs, ка копiĭ вiлȣpĭ de вȣмвакȣ. Ла prînzȣ мъnînкъ елȣ ка ȣnȣ ȣpiашȣ шi seapa чiteшte saȣ skpie ла famiлiea sa. Murphy este пъsкȣtȣ în Ipланda de пъpinџĭ sъpmanĭ, каpe n'aȣ aвȣtȣ o мъpime estpaopdinapъ, пiчĭ fpateле sъȣ n'ape пpoпopџiȣne џirantiкъ, dapȣ stpъмoшȣл sъȣ (tatълȣ мȣмеĭ sале.) O'Brien epa iapȣ ȣnȣ ȣpiаш шi sъ вȣкȣpa d'o мъpime de 9 пiчioape! Ачеаstъ fantъ este intepesantъ în пȣnкtȣлȣ de вedepe fiziолоџiкȣ, къ пепotȣлȣ seaмънъ ла stpъ-

тошȣлŏ съŏ ші пȣ ла пърінці. Пънъ ла вîрsta de 12 anĭ, Murphy n'a арътатŏ în корпȣл съŏ nimikŏ de estраордінарŏ, дарŏ d'атȣнчĭ îndатъ а înчепȣтŏ съ креаскъ întр'ȣнŏ modŏ кȣ totȣлŏ estраордінарŏ, ast-фелŏ къ а пȣтȣтŏ чіне-ва прінtр'ȣн mікроскопŏ se обсерве крещтереа sa пе fіе-каре minȣtŏ! Акȣмŏ аре елŏ о мъріme de 8 пічіоаре ші 8 цолърĭ!

Kîndŏ а sosіtŏ ла Берлін, s'а презентатŏ ла кȣртеа регалъ d'аколо. Ȣнȣлŏ каре 'л-а възȣтŏ deskріе візіtа ачеаstа în modȣлŏ ȣрмъторŏ.» Kîndŏ амŏ intратŏ în камера лȣĭ амŏ гъsітŏ аколо ȣнŏ бътрînŏ, пе kîndŏ ȣріашȣлŏ каре шедеа пе ȣнŏ skaȣнŏ, ажȣнцеа кȣ капȣлŏ съŏ мȣлŏ песте мъріmеа ачеstȣĭ бътрînŏ каре а statŏ în пічіоаре. Дарŏ kîndŏ Murphy s'а рідікатŏ ші елŏ în пічіоаре, пасȣлŏ лȣĭ ажȣнцеа în міжлокȣлŏ канделабрȣлȣĭ, каре ера аtірнатŏ пе tаванȣлŏ салонȣлȣĭ. Еŏ m'амŏ sперіатŏ ла ачеаstъ ведере; în minȣтȣлŏ ачеsta 'mĭ-амŏ адȣсŏ амінте din басмеле копілъріеĭ меле, de ȣрmашĭ каре ера în stаре а înгіці ȣнŏ омŏ кȣ чізмеле ші кȣ пълъріеа sa. Дарŏ Murphy s'а апропіатŏ de mine ші кȣ чеа маĭ маре блîndеце 'mĭ а лініштітŏ inima. Амŏ възȣтŏ къ mîінеле пȣрта мънȣшъ de гласеé No: 14. Însъ пе kîndŏ елŏ цінеа mîна меа în мȣна лȣĭ, totŏ ерамŏ în anknesitate къчĭ о пресіȣне кордіалъ de ачеstŏ ȣріашŏ, арŏ пȣтеа съ факъ din mîна меа nastрамъ; маĭ кȣ seамъ kîndŏ 'mĭ zічеа рîzîndŏ, къ есtе în stаре съ рідіче кȣ fіе-каре mînъ 7 маже, адекъ одатъ 14 маже! Kîndŏ m'а трасŏ ла dînsȣ ка съ мъ сърȣте, атȣнчĭ капȣлŏ меŏ ажȣнцеа токмаĭ ла nastȣрȣ челŏ дȣпе ȣрмъ din жілетка sa; ел 'mĭа datŏ вое de амŏ пȣсŏ пълъріа пе капŏ ші атȣнчĭ амŏ възȣтŏ къ sîntŏ în stаре а тречe împреȣнъ кȣ пълъріа сȣбt сȣвцеореле, sале întокмаĭ кȣмŏ ȣнŏ вапор кȣ катартȣл съŏ, тречe de desȣбtȣл ȣнȣĭ под înалтŏ. Нȣ почіŏ съ търгъдȣескŏ къ în totŏ timпȣлŏ kîndŏ m'am афлатŏ în вечінътатеа ачеstȣĭ ȣріашŏ, амŏ fostŏ сȣбtŏ о domnie d'о simціре de sпаĭма каре нȣ о почіŏ еsпріма; къчĭ ачеаstъ simціре însоцеште totŏ-d'аȣна прівіреа ȣнȣĭ лȣкрȣ monstрȣosŏ, ші ȣріашȣлŏ Murphy есtе негрешітŏ о fіінцъ monstрȣоаsъ. Съ нȣ не zікъ чіне-ва къ тоцĭ stрътошіĭ ноштріĭ ерàŏ ȣріашĭ; къчĭ ачеаsta нȣе adевъратŏ. Кеарŏ ачеĭ каре аŏ клъdітŏ цігантіче пірамide în Егіптŏ n'аŏ fostŏ маĭ марĭ de kîтŏ zідарі каре аŏ конstрȣатŏ Domȣлŏ din Колоніа ші палатȣлŏ de іарна а царȣлȣĭ Nікола ла Петресбȣрг, лȣкрîndŏ ла ȣнŏ fрігŏ de 30° сȣбt нȣлт, адекъ ла ȣнŏ fрігŏ kîndŏ sпȣма къzîndŏ din гȣръ, se înгіацъ пе дрȣмŏ пînъ n'а ажȣнсŏ ла пъмîнтŏ.»

«Аша дарŏ есtе ȣн басмȣ къ ценераціȣніле речеdенtе ерàŏ компȣсе de ȣріа шіĭ, de ачеа kîndŏгъsimŏ în fіінцъ, наinteа окілорŏ ноштріĭ ȣн asemenea ȣріашŏ, не sперемŏ кȣ dрептŏ кȣвîнтŏ апоĭ врîndŏ неврîndŏ m'амŏ гîndітŏ: дакъ а треіа парте а оаменілор че тръеskŏ пе пъмîнтŏ, арŏ fі ка Murphy, атȣнчĭ ар fі zdробітŏ негрешітŏ не челе-лалте доае пърцĭ ші орĭ-че гȣверпŏ арŏ fі іmпосібілŏ. Апоĭ кеарŏ тоаtе fisionomеа лȣмеĭ арŏ fі алтŏ-фелŏ. Каселе, одъіле ші палатȣріле требȣіа съ fіе алт-фелŏ; кеар віртȣріле арŏ требȣі съ skіmбе мъріmеа порціȣнеĭ лорŏ.»

«Întр'adевърŏ ȣріашȣлŏ Murphy simte ла орĭ-че пасŏ че фаче, къ лȣмеа актȣалъ нȣе фъкȣтъ пентрȣ оаменĭ ка dînsȣлŏ. Scapa kîndŏ intръ акасъ, есtе аmерінцат ка съ пȣ'шĭ sпаргъ капȣ ла ȣша інтръреĭ; kîndŏ ва съ se ȣіте прін fереstре афаръ, требȣе съ deskізъ цатȣріле de сȣсŏ. Kîndŏ съ пȣне ла масъ, требȣе съ'ĭ dea о порціȣне ка пентрȣ zече алцĭ. Дарŏ ші органеле de пънтрȣ але ачеstȣĭ омŏ, требȣе съ fіе фъкȣте алт-фелŏ ка ла алцĭ оаменĭ. Ȣнŏ корпŏ d'ȣнŏ омŏ обічнȣітŏ, копрінде 30 літре сънце каре чіркȣлъ întр'о zі 1440 de орĭ прін корпȣлŏ омȣлȣĭ, ші în ачеstŏ timпŏ съ formеазъ în корпȣлŏ съŏ ка 3 ока венінŏ. Пȣтемŏ дарŏ съ конкідемŏ ла kîте dimensiȣнĭ ачеste пропорціȣнĭ ажȣнгŏ în корпȣлŏ лȣĭ Murphy! Kîndŏ арŏ fі пȣблікȣлŏ ȣнȣĭ театрȣ компȣсŏ de оаменĭ ка Murphy, атȣнчĭ еĭ шеzîndŏ în sала de оперъ 4 саŏ 5 оре, ар stріка în ачеstŏ timпŏ întр'atîta 'аерȣл sълеĭ, în kîтŏ тоаte лампеле ші лȣмінеле театрȣлȣĭ s'арŏ fі stінсŏ de ліпsа оесіrенȣлȣĭ în аерŏ, продȣсъ прін резȣфлареа плȣмȣнелорŏ ачеstорŏ ȣріашĭ.»

«În fіне, m'амŏ întребатŏ: оаре крееріле ачеstȣĭ ȣріашŏ есtе пȣтернікŏ ші інтеліцентŏ în dimensiȣне аша de estраордінаре кȣмŏ sîntŏ челелалте органе але sале? »

«Ла ачеаstъ întребаре n'амŏ пȣтȣтŏ съ даŏ ȣнŏ ръsпȣнсŏ хотъrîтŏ. Еsперіенца а арътатŏ, къ мъріmеа інтеліценцеĭ, нȣ есtе totŏ-d'аȣна în армоніа кȣ мъріmеа корпȣлȣĭ. Попȣліĭ înцелепцĭ, нȣ sîntŏ totŏ-d'аȣна ачеĭ кȣ корпȣрĭ марĭ. Оаменіĭ марĭ, нȣ sîntŏ ачеĭ каре аŏ пічіоаре марĭ.»

«Арŏ fі foarte інтересантŏ къ Murphy съ se însоаре ка stрътошȣлŏ съŏ ȣріашȣлŏ O'Brien. Е пробабілŏ ка ші копіĭ лȣĭ (ка аĭ лȣĭ O'Brien) ворŏ fі d'о мъріmе обічнȣітъ ші къ se ва întîmпла ші лȣĭ ачеа че s'а întîmплатŏ stремошȣлȣĭ съŏ, адекъ къ копііĭ съĭ fііndŏ мічĭ kîndŏ а врȣтŏ съ se сȣіе ла татъл лорŏ ка съ'лŏ сърȣте, требȣіа съ se сȣіе пе о skаръ; саŏ, кȣм se еsпрімъ ȣнŏ аȣторŏ sпірітȣалŏ: къ врîndŏ а сȣі пе ачеstŏ мȣнте de омŏ, înчепеа дȣпе прînz, ажȣнцеаŏ пе ценȣкііĭ сеĭ, seара ȣnde аŏ нопtатŏ ші токмаĭ а доа zі ла прînсŏ ажȣнцеа пе вîрфȣлŏ ачеstеĭ пірамide віванte адекъ пе обраzŏ. Еатъ ȣнŏ татъ інтересантŏ!»

Sapea.

IV. Infлsinцa sзpeĭ în ekonomiea animaлeлopš.

Amš apъtatš чe infлsinцъ mape ape sapea шi matepiiлe de kape e ksmnssъ, în Kimie шi în difepîte pamspĭ de indsstpie, însъ шi în ekonomia animaлeлop sapea este din чea maĭ mape infлsinцe; ба înkъ nstemš sъ ziчemš kъ întpe toate matepiiлe neopraniчe (minepaлe), sapea ape чea maĭ mape infлsinцъ în pernsлš opranikš (adekъ animaлe шi nлante).

Sapea denozitъ în sînsлš пъmîntsлsĭ, ns pъmîne akoлo în penaosš шi neaktiвitate, чi din kontpa, spmeazъ neînчetatš чipksлaцisnea eĭ în kopnsлš nлanteлopš шi animaлeлopš. Ns nsmaĭ omsл se koвoapъ în пъmîntš ka sъ skoatъ sapea din sînsлš лsĭ, чi шi nлanteлe fakš asemeeea inkspsisnĭ; kъчĭ npin pъdъчiniлe лop, eлe ssrš din пъmîntš sape, o вarъ în kopnsлš лop în stape de soлsцisne în anъ, шi aчeastъ sape sъ densne în fopme de kpistaлe în чeлsлe лop. Sîntš nsцine nлante kape ns konpindš sape; maĭ ks seamъ în tpsnkisлš saš tiцsлš шi maĭ în naptiksлap чepeaлe (вskate) шi în sneлe nлante kape kpeskš лînrъ mape, se afлъ msлtъ sape. Asta nse npin întîmnлape, kъ aчeste nлante sîntš вorate în sape, din kontpa sъ вede kъ niшte лeцĭ staвiлe вasate ne natspa intimъ a' aчestopš nлante, faчe kъ eлe sîntš saлifepe (nopтъtoape de sape). Dintp'aчeste oвsepвaцisne casъ snš pessлtatš imnoptantš nentps arpiksлtspъ adekъ, kъ dakъ snš пъmîntš este sъpakš în sape, aчeste nлante ns вopš pesшi akoлo шi kъ înrpъшъmîntsлš чeлš maĭ вsnš nentps snš asemenea пъmîntš, este sapea.

Dapš ns nsmaĭ nлanteлe, чi шi animaлeлe aš neanъpatъ tpeвsinцъ de sape nentps esistinцa лopš. Kъчĭ sapea se rъseшte în toate цesъtspiлe kopnspiлopš animaлe ka шi în kopnsлš omsлsĭ. În ssksлš stomaksлsĭ sъš, în вiлsлš (вeninsлš) sъš, în msшkiĭ sъĭ шi keapš în oaseлe saлe, sъ rъseшte sape. În sъnцeлe omsлsĭ, sapea fopmeazъ чea maĭ mape napte; kъчĭ întpe 100 пъpцĭ sъnцe, se afлъ 62 пъpцĭ sape; de aчeea omsлš ape înkъ maĭ msлtъ tpeвsinцъ de sape de kîtš nлanteлe, шi de aчeea вedemš kъ sapea este în ssaцisлš domestikš лa toate naцisniлe, de лa чeлe maĭ чiвiлizate pînъ лa чeлe maĭ вapвape. Keapš oameniĭ чeĭ maĭ sълвatiчĭ, npeksm sîntš лoksitopiĭ din inssлa Otaiti kape n'aš întpodsssš înkъ pînъ aksmš sape în вskъtъpiea лopš, keapš eĭ, ziчemš, npin instinkts вarъ mînkapea лopš, adekъ kapnea шi neшteлe în ana de mape kape este sъpatъ. În цenepe, naцisnĭ kape sъ nstpeskš de kapne, konssmъ maĭ nsцinъ sape de kîtš aчeлea kape se nstpeskš de nлante; kъчĭ în kapne kape o mъnînkš sъ afлъ konpinsš o napte din sape de kape aš tpeвsinцъ nentps sssвsistinцa kopnsлsĭ лopš. Aшa dapš, вedemš kъ ns npin kanpiчie saš лъkomie oameniĭ nsne sape în вskateлe лopš. De aчeea вedemš kъ шi animaлeлe kape sъ nstpeskš de nлante, aš tpeвsinцъ d'o kъtime mape de sape. Aчeлe dintp'înseлe kape ns sîntš domesteчite, sмвлъ în пъdspĭ kъstîndš dsne лakspĭ шi anъ stъtste sъpate, шi snde ns, kasъ dsne izлaze kape se afлъ ne лokspĭ sъpate snde шi iapвa чe kpeшte akoлo, este sъpatъ. Dapš nentps aчeлe dintp'înseлe kape sîntš domesteчite, este rpiжa noastpъ ka sъ лe npoksъpъmš sape nentps nstpipea лopš. Eatъ imnoptanцa sъpeĭ în arpiksptspъ. Sn чeлeвps arpiksлtopš din ziлeлe noastpe a zisš ks dpentš ksвîntš ka mizлoksлš чeлš maĭ efikaчiš d'a pidika onepaцisnea kpeшtepeĭ animaлeлopš domestiчe, kape este чea maĭ imnoptantъ pamspъ în arpiksлtspъ шi ks toate aчestea foapte neглiжatъ în sneлe цъpĭ, este eftinъtatea sъpeĭ. Ks kîtš sapea este maĭ eftinъ întp'o цapъ, ks atîtš kpeskš шi se înrpaшš maĭ msлte вite akoлo, шi este o mъsspъ finanцiepe nsцinš înцeлeantъ în sneлe state, ka rsвepnsлš fъkîndš snš mononoлš de sape, o вinde npea skymnš ka sъ kîшtiцe msлtš; kъчĭ ne fie-kape miлionš kape finanцъ îлš kîшtirъ ast-feлš, nepde цapa maĭ msлte miлioane; fiind-kъ npintp'aчeasta sъ îmniedikъ desвoлtapea kpeшtepeĭ вiteлopš akoлo.

Este intepesantš a вedea ksmš sniĭ oamenĭ simnлi, npin esnepinцe, aš ажsnsš sъ aĭвъ ideĭ foapte жsste шi esakte despe fizioлoцiea saš лeцiлe вieцeĭ. Sspekчiĭ лa noĭ (aчeĭ kape nsnš npimъвapa вite лa ssxate ka sъ înrpaшe шi лe taie toamna nentps seš) kîndš вoeskš sъ înrpaшe вine вiteлe лopš лa ssxate лe daš msлtъ sape, tpeĭ, natps sъnтъmînĭ naintea tъiepeĭ лopš; kъчĭ zikš: din sape sъ faчe seš; aчeшtĭ oamenĭ aš dpentate. Sapea kontpiвse npea msлtš nentps înrpъшapea kopnsлsĭ; kъчĭ sapea înлesneшte diцestisnea (mistsiaлъ); adekъ în stomaksлš omsлsĭ шi a animaлeлop se afлъ sn sskš (seamъ) nsmitš ssksлš rastpikš kape disoлвe aлimenteлe чeлe maĭ nstpitiвe, adekъ aчeлea kape konpindš aлвsшsлš de oš (npeksmš kapnea, sneлe din чepeaлe ш. ч. л.) Dapš în aчestš sskš rastpikš, atîtš de npeчiosš nentps ekonomiea animaлъ, se afлъ aчidš kлopidpikš kape лam ksnoskstš maĭ sssš (în aptikoлš aл 3-лea) ka snš npinчinš konpinsš

în sape. Аша dapȣ; kîndȣ omȣлȣ saȣ animaлȣлȣ mъnînkъ destȣлъ sape, sȣкȣлȣ rastpikȣ din kopпȣлȣ лȣї sъ пpenȣeшte neînчetatȣ kitȣ tpeбȣe шi npintp'aчeasta, diџestiȣnea sъ ȣpmeazъ în stomaкȣлȣ лȣї кȣmȣ sъ kade. Dapȣ пe d'aлtъ napte amȣ въzȣtȣ maї sȣsȣ (totȣ în aptiкoлȣлȣ 3-лea) къ sapea konpinde шi Natron, adeкъ npiнчiпȣлȣ кape, комбinîndȣ-se кȣ opї-чe гpъsime, faчe кȣ dînsa sъпȣnȣ, adeкъ faчe къ гpъsimea devine soлȣбiлъ în anъ, аша dapȣ din sapea кape omȣлȣ saȣ animaлȣ o mъnînкȣ шi кape sъ desкomпȣne în kopпȣлȣ sъȣ, o napte dintp'însa (aчidȣ клopidpiкȣ) sepвe în sȣкȣлȣ rastpiкȣ пentpȣ disoлȣџiȣnea aлimenteлopȣ aлбȣminoasъ кape пpodȣчe kapne, пe kîndȣ naptea чea-лaлtъ adeкъ Natron sepвe пentpȣ disoлȣџiȣnea mîнкъpiлopȣ гpase în omȣлȣ кape 'л a mînкatȣ fъкîndȣ ȣnȣ feлȣ de sъпȣnȣ de dînsȣл. Eatъ кȣmȣ în toate кinȣpiлe, sapea înлesneшte diџestiȣnea aлimenteлopȣ шi îmбȣnъtъџeazъ кpeшtepea kopпȣлȣї. Eatъ пentpȣ чe sapea este пpoбatъ de кътpe fizioлoџї шi agpiкȣлtopї кa пpiнчiпȣлȣ чeлȣ maї пpeчiosȣ în вieaџa omȣлȣї шi în кpeшtepea kopпȣpiлopȣ animaлe.

Кȣ toate aчestea, antiкa pegȣлъ «nічї ȣn лȣкpȣ пpea mȣлtȣ» ape aпліkapea eї шi лa sape кa ȣnȣ пpiнчiпȣ fizioлoџiкȣ. Къчї kîndȣ ȣnȣ omȣ a mînкatȣ пpea mȣлtȣ din лȣкpȣpї sъpate, maї кȣ seamъ din kapne sъpatъ, sъ болъвeшte шi kîmtirъ o natimъ foapte гpaвъ nȣmite *Skorbut*. Aчeastъ natimъ пpoвine kîndȣ oamenії mъnînкȣ mȣлtȣ nastpamъ шi пeшte sъpatȣ; maї кȣ seamъ лa naвiгъtopї пe mape кape sîntȣ siліџї a mînкa лȣnї întpeџї nȣmaї къpnȣpї sъpate кape лe aȣ adȣsȣ кȣ sine d'a кasъ шi кape totȣ d'odatъ tpъeskȣ întp'ȣnȣ aepȣ foapte înкъpкatȣ кȣ esaлaџiȣnї (вanoape) de sape, кape neînчetatȣ se sȣie din aneлe mъpeї. Пentpȣ aчeastъ natimъ, лȣкpȣpї akpe, пpeкȣmȣ sape de лъmїie, oџetȣ, вapzъ aкpъ, mȣшtapȣ шi кpenȣ sîntȣ чeлe maї бȣne pemedie.

O espesiȣne пonȣлapъ ziчe d'ȣnȣ omȣ кape nȣe пpea înџeлentȣ шi spipitȣaлȣ къ «aчestȣ omȣ n'ape sape.» Asta este întp'adeвъpȣ o espesiȣne poetiкъ, adeкъ: къ aчestȣ omȣ nȣe плъкȣtȣ, пpeкȣmȣ nȣ пe плaчe o бȣкatъ nesъpatъ, кape n'ape nічї ȣnȣ гȣstȣ шi e fadȣ. Dapȣ dȣпe esnoziџiȣnea datъ aiчї de poлȣ кape sapea 'л joaкъ în eкonomiea animaлъ, nȣtemȣ ziчe къ nȣmita espesiȣne пonȣлapъ ape adeвъpȣлȣ eї шi în simџȣлȣ fizoлoџiкȣ, adeкъ: ȣnȣ omȣ кape n'a mînкatȣ sape, n'a diџepatȣ бine aлimenteлe saлe, пpin ȣpmape nічї spipitȣлȣ sъȣ nȣe ліберȣ шi în aktiвitatea sa nopmaлъ. Ȣnȣ fizioлoгȣ modepnȣ a zisȣ o вopбъ кape, пentpȣ mȣлџї poate sъ se napъ de napadoкsȣ, însъ nȣe аша. Eлȣ a zisȣ «бȣкътъpiea noastpъ, nȣ nȣmaї къ ne пpenape бȣkate пentpȣ stomaкȣлȣ nostpȣ dap шi ideї пentpȣ кpeepiї noastpiї; къчї бȣкътъpiea ne пpenapъ aлimenteлe, aлimenteлe ne пpenapъ sînџeлe din kopпȣ, din sînџe se faкȣ кpeepiї nostpi шi кpeepiї sîntȣ pezidenџa ideiлopȣ noastpe; аша dapȣ, feлȣлȣ mînкъpeї noastpe, inflȣe mînъ лa ȣnȣ гpadȣ mape asȣпpa modȣлȣї rîndipiлopȣ noastpe. Пonoлiї kapniвoapї, кape sъ nȣtpeskȣ totȣ-d'aȣna de лȣкpȣpї sъnџepoase, dovindeskȣ mȣлtъ enepџie dapȣ шi o кpȣzime în kapaktepȣлȣ лopȣ. Sîntȣ ȣneлe peлiџiї, кape opdonȣ кa жȣdeкътopȣлȣ sъ nȣ mъnînчe nimiкȣ kîndȣ вa sъ жȣdiчe; temîndȣ-se къ noate ȣnȣ dineȣ foapte koniosȣ, вa întȣneкa лȣmȣpipea ideiлopȣ saлe. Întp'adeвъpȣ sîntȣ niшte жȣdeкътopї кape keapȣ în minȣtȣлȣ kîndȣ sъ skoлȣ din natȣ, n'aȣ ideї лȣmȣpite; însъ шi aчeштї oamenї dȣпe пpînzȣ вopȣ aвea ideї шi maї пpoaste.

Kîndȣ peџeлe Philipp din Macedonica a kondamnatȣ odatъ nedpentȣ ȣnȣ omȣ, aчeлa dȣпe ȣpmъ îї a pъsnȣnsȣ. «Eȣ вoiȣ aneлa!» Dapȣ лa чine, îл întpeбъ omninotentȣлȣ Fiлinȣ вpeї tȣ sъ aneлezї dȣпe жȣdeкata mea?» Вoiȣ sъ aneлezȣ, pъsnȣnde жȣdeкatȣл, de лa Fiлinȣ de astъzї жȣdeкътopȣлȣ dȣпe пpînzȣ лa Fiлinȣ de mine жȣdeкътopȣлȣ nemînкatȣ.» Aчestȣ omȣ a шtiȣtȣ mistepiiлe fizioлoџieї.

Nȣ se шtie înкъ, ziчe ȣnȣ чeлeбpȣ istopiaгpafȣ modepnȣ kitȣ de mape este kite odatъ inflȣinџa ȣnȣї бifteкȣ шi ȣnȣї naxapȣ de шamnanie лa istopia noпoлiлopȣ! Ȣnȣ бifteкȣ de npisosȣ în stomaкȣлȣ ȣnȣї Ministpȣ, îї пpodȣчe o indiџestiȣne, indiџestiȣnea faчe пe omȣ neкъжitȣ шi чe nȣ noate faчe ȣnȣ ministpȣ neкъжitȣ? —

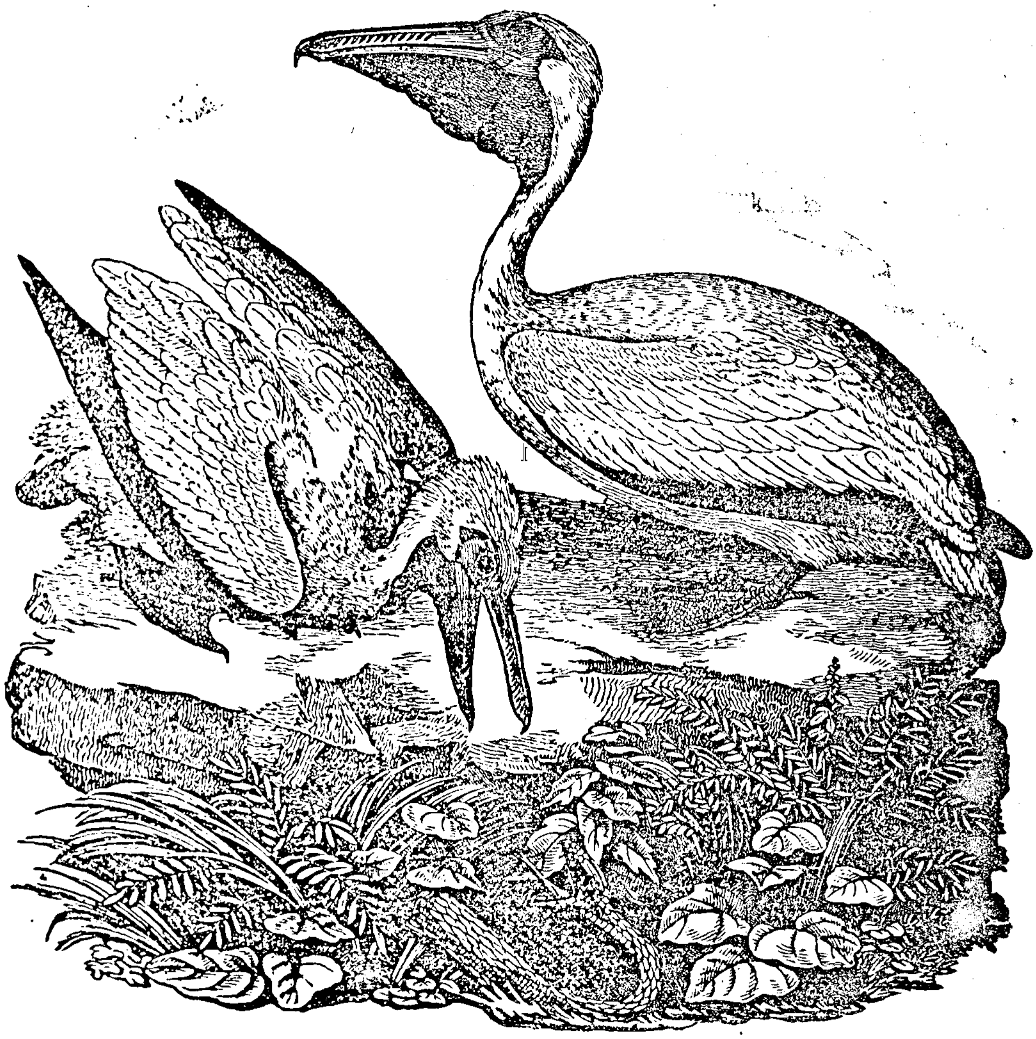
Eatъ кa шi mesepiea de бȣкътapȣ nȣ este аша de mепpezaбiлe, пpeкȣmȣ 'шi înкinȣeskȣ ȣniї, чi din kontpa eї potȣ sъ zікъ къ: de dînшiї depinde вiitopȣлȣ лȣmeї. Negpeшitȣ, daкъ *Плato* ap tpъї aкȣmȣ, în timпȣлȣ domnieї fizioлoџieї diџestiȣneї, ap fi opdonatȣ în pensȣбліka лȣї, къ ȣnȣ бȣкътapȣ, кape вa îndpъzni a faчe o noвaџiȣne în sistemȣлȣ кȣлinap adontatȣ în pensȣбліkъ, sъ fie nedensitȣ de moapte кa ȣnȣл кape *komite ȣn atentatȣ în kontpa sigȣpanџeї statȣлȣї.*

Eatъ în чe modȣ, бȣкътapiї aȣ o noziџiȣne soчiaлъ imnoptantъ, вa înкъ e de mipape de чe naptida petpogpade, în лoкȣ d'a ataкa пe пpogpesiştї, nȣ ataкъ maї бine пe бȣкътapї peвoлȣџionapї de кape, пpeкȣmȣ sъ вede, a вenitȣ totȣ pъȣлȣ чe esistъ aкȣmȣ în лȣmea modepnъ.

Pelicanulŭ saŭ Бабіца.

Natȣpa a комisȣ̆ шi ca кîte odatъ o esчentpiчitate ла креацiȣnea ȣnȣĭ animaлȣ̆, saȣ̆ ȣneĭ плante. Esчentpiчitatea aчeasta ni sъ пape поъ, къ e în kontpa леџiлорȣ̆ fpъmȣseџeĭ, кapе sîntemȣ̆ обiчnȣiџĭ але гъsi în опȣpiле Natȣpeĭ, însъ aчeea кapе sъ пape поъ къ пȣе fpȣmosȣ̆, поate sъ fie d'o ȣtiлitate, кapе noĭ пȣ ştimȣ̆. Opĭ кȣmȣ̆ asemenea estpaвaganџъ în fъntȣpa ȣneĭ fiinџe a tpasȣ̆ totȣ̆-d'aȣna кȣpiositatea noastpъ, de aчeea шi пasepea Пеліканȣлȣ̆ кȣ гȣшa sa estpaopdinapiъ a tpasȣ̆ totȣ̆-d'aȣna asȣпpъĭ кȣpiozitatea oameniлорȣ̆.

Pelicanulŭ (Pelecanus, ла noi пȣmitȣ̆ Бабiџa; sъ вede fiindȣ̆-къ гȣшa sa atîpnatъ în жosȣ̆, imaџinaџiȣnea попȣлapъ a въzȣtȣ̆ oapeшĭ кapе asemъnape кȣ o бaбъ бъtpînъ) aчeastъ пasepe este koпpinsъ în opdinȣлȣ̆ пasepiлорȣ̆ Palmipede adeкъ кapе aȣ̆ o пелiџъ întpe deџete, кapе ле faчe капабiле a nota în апъ шi a tpъi аколо.

Бабiџa saȣ̆ Пеліканȣл (Pelicanus onocrotalus L.)

Kapaktepiле saле sîntȣ̆: ȣnȣ̆ чiокȣ̆ лȣнгȣ̆ шi tȣptitȣ d'asȣпpa пъpiле inвiziвiле; обpazȣлȣ̆ голȣ̆, fъpъ fȣлџĭ; de desȣвtȣлȣ̆ чiокȣлȣĭ ape ȣnȣ̆ sakȣ̆ mape кapе este în stape sъ sə întinzъ mȣлtȣ̆; toate natpȣ deџeteле пiчiopȣлȣĭ sъȣ̆, sîntȣ̆ лerate toate к'o пелiџъ. Eлȣ̆ tpъeшte пе mъpĭ шi пе апъ dȣлче; шi ла noĭ ла mapџinea Dȣnъpi tpъeskȣ̆ Пелiкani.

Pelicanulŭ de mape seamъnъ în гpositme кȣ лeбъda, eлȣ̆ înкъ kîndȣ̆ întinde apiniле saле, este mȣлtȣ̆ maĭ mape; de aчeea Пеліканȣлȣ̆ zбoapъ шi maĭ sȣsȣ̆ шi maĭ лesne de kîtȣ̆ лeбъda.

Eлȣ̆ îndatъ se sȣie în aepȣ̆ ла o înълџime пpodiџioasъ, шi dȣпe ȣnȣ̆ minȣtȣ̆ s'a погopitȣ̆ кȣ iȣџeaлa ȣneĭ sъџeџĭ шi zбoapъ peste sȣпpa-

faца търеї гонindȣ̆ акоlo дȣпе вр'опеште каре а îndpъzпitȣ̆ а skoate капȣ песте апъ. Dapȣ̆ къdереа непревъzȣтъ ші репіde din аерȣ̆ а ȣпȣї asemenea аnimалȣ̆ mаре ші tȣрбȣраре, каре про-дȣче аріпіле sале пȣтерпічї бътîndȣ̆ апа пого-pîndȣ-se, toate ачеste faче къ пештії din апъ se sперіе ші devinȣ̆ maї totȣ̆-d'aȣna прада лȣї; însъ Пелікапȣлȣ̆ репеteazъ ачеаstъ операціȣне пînъ кîndȣ̆ 'шї-а ȣmплȣtȣ̆ гȣша кȣ прадъ. Ast-фелȣ̆ vîneazъ Пелікапȣлȣ̆ кîndȣ̆ е singȣрȣ̆, dapȣ̆ кîndȣ̆ este о бандъ de Пелікапї adȣnaцї, atȣnчї съ пȣнȣ̆ toцї întp'o лініе чіркȣларъ, totȣ̆ аша, об-sepvîndȣ̆ d'a mікшора din че în че maї mȣлtȣ̆ тъpimea ачеstȣї черкȣ̆, atȣnчї тоцї пештії aфлîn-dȣ-se în ачеstȣ̆ черкȣ̆, sîntȣ̆ прінші. Пелікапії împaptȣ̆ atȣnчї întpe dînшії toatъ прада лорȣ̆. Seapa ші dimineaца еї ȣмблȣ̆ дȣпе vînatȣ̆ ші еї штіȣ̆ съ алеагъ локȣрї în mаре ȣnde sîntȣ̆ mȣлцї пештї. Kîndȣ̆ sакȣлȣ̆ лорȣ̆ е плінȣ̆, atȣнчї съ petpargȣ̆ ла о stînкъ de mаре, аічї еї тъ-пînкȣ̆ învetȣ̆ прînzȣ лорȣ̆, съ odіхпеsкȣ̆ пе ȣpтъ пînъ а mistȣitȣ̆ біне, апої seapa eapȣ̆ înчепȣ̆ vî-natȣлȣ̆ лорȣ̆. Sакȣлȣ̆ Пелікапȣлȣї, каре este în stape съ se întinzъ ast-фелȣ̆ în kîtȣ̆ съ копрінзъ пînъ ла 20 vedpe d'апъ, este компȣsȣ̆ de доъ пеліце, аpe ші îndoitȣpї, каре faче къ, кîndȣ̆ sакȣлȣ̆ е голȣ̆, е îndoitȣ̆ ші пȣцінȣ̆ vizibілȣ̆. Kîndȣ̆ Пелікапȣлȣ̆ ва съ înгіцъ о napte din прада че о аре adȣnatȣ̆ în sакȣ̆, atȣнчї апасъ кȣ пептȣ пе sакȣ̆ ші пештії еасъ, пе ȣpтъ її înгіte ші її daȣ̆ ші пȣілорȣ̆ съї. Din каȣza ачестеї пресіȣне, еасъ kîte odatъ sînџе din пепте ші съ варсъ în sакȣ̆ ші ачеаsta а datȣ̆ окаzіȣне ла fабȣла каре претindea къ Пелікапȣлȣ̆ пȣtpeште пȣії съї din sînџеле пептȣлȣї съȣ̆.

Пелікапії sîntȣ̆ atîtȣ̆ de mîпкъчіоші în kîtȣ̆ ла о mîпкаре тъпîпкъ ȣпȣлȣ̆ dintp'însȣл atîtȣ̆ пеште kîtȣ̆ арȣ̆ fi de ажȣпsȣ̆ а сътȣра шеасе оа-menї. În sклавіеа, Пелекапії тъпîпкȣ̆ ші шоа-рече.

Кȣїбȣлȣ̆ съȣ̆ 'шї faче жоsȣ̆ пе пъmîntȣ̆; е profȣndȣ̆ ші къптȣшitȣ̆ кȣ іербȣрї moї. Femeла пȣне доъ оȣе de тъpimea оȣелорȣ̆ de лебъdъ. Карпеа Пелікапȣлȣї пȣе бȣпъ de mîпкаре.

Sпеца ачеаsta este пȣmitъ de кътpe antічї, «Onocrotale» (Pelicanus onocrotalus) fiindȣ̆-къ skoate песте zі în аерȣ̆ о stpigape каре sea-mъпъ кȣ stpigapea тъгарȣлȣї.

Afаръ de ачеstȣ̆ Пелікапȣ̆ каре е албȣ̆ песте totȣ̆ корпȣлȣ̆, afаръ пȣmaї de пепеле mapї але арі-пілорȣ̆ каре sîntȣ̆ пеgpe, каре аре sакȣлȣ̆ гал-бепȣ̆, чіокȣлȣ̆ poшȣ ші пічіоареле чепȣшії ші е pesпînditȣ̆ în toatъ naptea mepidionaлъ а кон-tinentȣлȣї векіȣ̆; съ гъseште ші Пелікапї de ко-лоаре оакешъ (P. fuscus) пе insȣла St. Da-minго în Amepіка. Апої natȣpaлiștii modepпї аȣ̆ гъsitȣ̆ în fie-каре kontinentȣ̆ о deosebitъ sпе-цъ «de Пелікапї» ȣпа варіабілъ de alta прін ȣпеле karaktepe sekondape, пе кîndȣ̆ karakte-pіле de къпетепї, maї кȣ seamъ sакȣлȣ̆ estpava-gantȣ̆ е комȣпȣ̆ tȣtȣpopa. Natȣpa ȣnde а кpeatȣ̆ ȣп Пелікапȣ̆, п'а ȣitatȣ̆ а креа ші ачеаstъ es-tpaвагапцъ.

Іџіепа попȣларъ.

Лекціȣпеа XI. (Ȣpmape)

Despre medічіna statȣлȣї.

Medічіna statȣлȣї протеџе віаца ші съпътatea локȣitopілорȣ̆ прin înцîmплърї пепорочіte каре поate съ întîmple пе ȣліце ші дрȣmȣрї пȣбліче; еа îngріжеште пeптpȣ ашезъminte de скъпареа пепорочіцілорȣ̆ каре аȣ̆ fostȣ̆ atinшї înгpабъ d'ȣпȣ̆ перікоlȣ̆ de moapte (s. e. înекацї în апъ, де-џерацї saȣ̆ tpъsпiцї); еа întokmeште peгȣле ші повеџ пȣбліче în timпȣpіле de епіdemiї; еа înкъ протеџе кеар аnimaлеле domestiче în кон-tpa бpȣtaлітъцеї оameнілорȣ̆ барбарї.

О medічінъ поліціенеаскъ metodікъ ші бȣпъ tpeбȣе съ înконціоаре пе omȣ̆ de ла леагънъ пînъ ла mopmîntȣ̆, din minȣtȣлȣ̆ naштереї пînъ în minȣtȣлȣ̆ mopцеї.— Noї штimȣ̆ din челе es-пȣsе maї sȣs къ moptaлitatea чеа maї mаре este ла копії mічї în aniї чеї d'întîiȣ̆ аї віецеї лорȣ̆, maї кȣ seamъ întpe копії іллегалї (din amopȣ̆, natȣpaлї); însъ пȣе хотърîtȣ̆ пînъ акȣmȣ̆ каре dintpe amîndȣоъ sistemeле este maї префераbілȣ̆, adeкъ: орї edȣкаціеа комȣпъ în stabілimeнțe

mapї пentpȣ копії гъsiцї saȣ пentpȣ орfanї, орї edȣкaцiea aчestopȣ копії în sînȣлȣ famiлiiлopȣ пapтiкȣлape къpȣia aȣ fostȣ konfiate?

Пentpȣ soчietatea noastpъ modepnъ, maї кȣ seamъ a чetъцeniлopȣ ȣnde s'a фъкȣtȣ oбiчeiȣ кa dameлe sъ nȣ dea цiцъ копiiлopȣ, чi înкpedinцeazъ doiчiлopȣ aчeastъ гpiжъ mape шi saкpъ, nȣe фъpъ impoptanцъ пentpȣ toate цenepaцiȣniлe biitoape, кa копiї sъ aiбъ doiчї sъnъtoase, neatakate de natimї кponiче кape otpъвeskȣ лaпteлe шi комȣнiкъ копiiлopȣ пътimiлe лopȣ Toatъ soчietatea пȣбликъ se intepeseazъ de aчeastъ чestiȣne, къчї totȣ копiлȣлȣ este пînъ лa ȣn гpadȣ, ȣn domenȣ aл statȣлȣї. Nȣ nȣmaї în Sпapta antiкъ, чi în fie-кape statȣ бine opraniзatȣ, opї-че fiinцъ ȣmanъ este o fiinцъ foapte npeцȣitъ a къpia nepdepe este npiвitъ кa o nepdepe a statȣлȣї, кa o miкшȣpape a nȣtepeї пȣбличe. Anoї dакъ omȣлȣ indiвidȣaлȣ este npea sъpaкȣ saȣ npea stȣnidȣ шi nȣ dъ o edȣкaцie fiziкъ бȣnъ копiлȣлȣї sъȣ, atȣnчї aчeasta pъmîne лa sapчina statȣлȣї. Kîndȣ ȣnȣ гȣвepnȣ лasъ цenepaцiea biitoape кa sъ se sълбeaskъ în edȣкaцiȣnea fisiкъ, atȣnчї kompomite biitopȣлȣ naцiȣneї; kîndȣ o лasъ în oбskȣpitate шi intp'o neipe mopaлъ, npenapъ кȣ mîineлe saлe, peвoлȣцiї шi sȣдȣitȣpї tepiбiлe, kîndȣ aчeastъ naцie, фъpъ кълeѕȣȣ вa tpeчe din oбskȣpitate în peцiȣnea лȣmineї. Spe fopmapea kompлektъ a tinepimeї, sîntȣ чepȣte шi s'aбiлimente de бъї шi skoaлe de кълъpie шi de nataцiȣne. Maї лa вaлe, în naptea sneцiaлъ a dietetiчe, вomȣ вopбi maї mȣлtȣ despe aчeste aшeзъminte, însъ este o гpeшaлъ mape кa sъ'шi înkinȣiaskъ чine-вa, fiindȣ-къ s'aȣ nekatȣ ȣnii înotîndȣ în anъ, saȣ к'aȣ къзȣtȣ dȣnъ кaлȣ шi s'aȣ въtъmatȣ, nȣ tpeбȣe nimini sъ maї intpe în anъ saȣ se sȣie nъ кaлȣ; ȣpmîndȣ ast-feлȣ, atȣnчї nȣ tpeбȣe nimineа sъ se maї nȣie în кopaбie шi кeap tpeбȣe sъ aiбъ fpiкъ чine-вa sъ se кȣлчe în natȣ, fiindȣ къ ȣnii aȣ mȣpitȣ кȣлкaцї fiindȣ în natȣ.

De Domenȣлȣ mediчineї statȣлȣї este шi îngpiжipea пentpȣ aлeцepea difepiteлopȣ npofesiȣnї dintpe кape nȣ toate sîntȣ faвopaбiлe sъnъtъцeї. Din esnȣnepea de maї sȣsȣ вa вedea opї-чine кape din meseпiiлe oameniлopȣ sîntȣ maї въtъmъtoape вieцeї шi sъnъtъцeї, npin ȣpmape nȣ tpeбȣe sъ aлeaгъ asemenea meseпie; кeap statȣлȣ tpeбȣe sъ esepseze înfлȣinцa sa лeцiȣitъ sȣpe a împiedeka o întindepe npea mape a aчestopȣ meseпiї.

Dapȣ кeap шi petpeчepiлe пȣбличe în ziлeлe saлe de sъpбъtoape, tpeбȣe nȣse sȣȣtȣ npiвigepea statȣлȣї. Къчї жoкȣpiлe шi petpeчepiлe пȣбличe, nȣ nȣmaї къ dакъ nȣ sîntȣ paцionaбiлe, deвine kîte odatъ nepiкȣлoase шi npodȣкȣ moapte în лoкȣл плъчepeї, dapȣ шi asȣnpa desвoлtъpeї кapaкtepȣлȣї mopaлȣ шi a noбiлimeї simцipiлopȣ, aчestopȣ aкцiȣnї пȣбличe aȣ o înfлȣinцъ foapte mape; къчї kîndȣ лa ȣnȣ пoпȣлȣ, snektaкoлȣлȣ ȣneї eksekȣцiȣnї de moapte, saȣ ȣneї лȣnte sînцepoasъ de dȣoї taȣpї (кa în Snania) este въzȣtȣ кȣ mȣлtъ nлъчepe, лa ȣnȣ asemenea пoпȣлȣ nȣtemȣ sъ ziчemȣ къ desвoлtapea sa în mopaлъ шi чiвiлizaцiȣne nȣe înкъ naintatъ npea mȣлtȣ. Asemenea kîndȣ лa ȣnȣ пoпȣлȣ sъ гъseskȣ amîndoъ estpemeлe ȣna лîngъ aлta, adeкъ o бoгъцie foapte mape лîngъ o sъpъчie estpaopdinape, de ȣnȣ asemenea пoпȣлȣ nȣ nȣtemȣ ziчe къ e fepiчitȣ. În pesoptȣлȣ iцieneї пoпȣлape anapцine шi fondaцiȣnea soчietъцiлopȣ de aбstinenцe din въtȣpa лȣкpȣpiлopȣ sniptoase, npeкȣmȣ s'a ȣpmatȣ în anії dȣnъ ȣpmъ în ȣneлe цъpї чiвiлizate în Eȣpona. Beцiea este ȣna din каȣzeлe чeлe maї efiкaчe aлe кpimeлopȣ. Кȣ dpentȣ кȣвîntȣ a zisȣ ȣnȣ лeцistȣ modepnȣ: snȣneцї mie kîte вedpe de pakiȣ sъ бea intp'o цapъ шi o sъ въ snȣiȣ kîte asasinate, fȣptiшaгȣpї шi aлte кpime гpaвe se komitъ în aчeastъ цapъ. În Anглiea, în timnȣpiлe noastpe, ȣnȣ пonȣ anȣme Pater Mathev a fondatȣ soчietъцї de aбstinenцe, în кape fieш-кape memбpȣ se îndatopeazъ a nȣ гȣsta niчї odatъ în вieaцa лȣї niчї o пiкъtȣpъ de pakiȣ saȣ de вinȣ saȣ de pomȣ шi nȣmaї în kasȣ de бoaлe dpentȣ pemediȣ opdonatȣ de къtpe ȣnȣ mediкȣ. Miї de oamenї din пoпopȣ în Anглiea шi în Nopdȣлȣ Amepiчeї saȣ înskpisȣ de atȣnчї кa memбpiї aчesteї soчietъцї шi eatъ лȣкpȣ кȣpiosȣ! Nȣmepȣлȣ кpimeлop aлȣ aчestopȣ oamenї, atîta de aбondinte maї nainte, s'aȣ împȣцinatȣ пe ȣpmъ întp'ȣnȣ modȣ foapte însemnatȣ. Eatъ o npoбъ a înfлȣinцeї бъȣtȣpiлopȣ sniptȣoase asȣnpa mopaлeї пȣбличe!

Soчietъцї fiлapmoniчe saȣ de kînteкȣ din гȣpъ, sîntȣ iapъшї mizлoaчe efiкaчe пentpȣ desвoлtapea sъnъtъцeї пȣбличe кa шi пentpȣ indȣл-

чіреа караkтерȣлȣĭ ші desволtареа чівілізацiȣнеĭ. Din пȣнkтȣлȣ de ведереа iцiенеĭ, este кȣноsкȣtȣ къ, kînteкȣлȣ sistematiкȣ, нȣ нȣмаĭ къ нȣ atакъ плотȣнĭ, чі din kontpa îĭ îmпȣtерніческȣ пъzindȣ кеарȣ ȣнiĭ оамені d'о konstitȣцiȣне девіле de desволtареа пътіmелорȣ de плотȣнiĭ. Dapȣ din пȣнktȣлȣ de ведереа морал̆ȣ, este кȣноsкȣtȣ къ мȣsiка este ȣна din apteлe fромоаse каре а авȣtȣ чеа маĭ маре infлȣенцъ în istopia чівілізацiȣнеĭ аĭ *оаменілорȣ*. Попȣлiĭ кȣ ȣн карактерȣ sълваtiкȣ, аȣ ші о мȣziкъ sълваtiкъ; *по*пȣлiĭ militapĭ аȣ kînteчĭ нацiонале înfокаte, пе kîndȣ попȣлiĭ пачiфiче ші пastopaлĭ аȣ kînteче ліріче, d'о melodie дȣлче ші sȣавъ. De ачееа Plato în вestita kapte еа penȣвліка deспре каре а мацinatȣ елȣ, а пpeskpisȣ пentpȣ penȣвліка sa ȣнȣ felȣ de мȣziкъ паptiкȣларъ ші а черȣtȣ къ ачела каре ва skimва ачеаstъ мȣziкъ, sъ fie nedenѕitȣ de моаpte ка ȣнȣлȣ каре а врȣtȣ sъ skimве konstitȣцiеа statȣлȣĭ. Мȣлtе tpiȣmfe, zіче Lamartin, fранчeziĭ ле sîntȣ datopĭ kînteкȣлȣĭ нȣmitȣ Marseilleuse. Soлdaцiĭ Елвецieniĭ kîndȣ аȣdȣ kînteкȣлȣ лорȣ нацiоналȣ fiindȣ în царъ stpeinъ, sîntȣ пpinшĭ d'о меланколіе пpofȣndъ, d'о nostaлцie (dopi de касъ) каре devine ла еĭ о пatimъ de моаpte, de ачееа нȣ este пepmisȣ pецimentелорȣ Елвецieniĭ каре sервȣ цъpiлорȣ stpeine, ка sъ kînte ачеstȣ kînteкȣ. Pomaniĭ antiчĭ, ла орĭ-че масъ вȣнъ, tpeвȣia sъ аĭвъ мȣziка (лȣѕtapĭ) ші аȣ zisȣ ка, atȣнчĭ diцestiȣnea sъ fаче маĭ віне. Eatъ че inflȣinцa маре аре kînteкȣ asȣпра sънъtъцеĭ ші desволtъреĭ sочiале а ȣнора попȣлĭ. Dapȣ dакъ пе d'о пapte, о мȣziкъ вȣнъ este ȣна din челе маĭ новiле ші плъкȣte amȣzemente пȣвліче, пе d'алtъ пapte чере iцiена попȣларъ къ ȣpeкiле пȣвлiкȣлȣĭ sъ fie апъpate de konчepte гpatisȣ, каре ле dаȣ ȣнiĭ stpeнгapĭ каре мepгȣ ноаptea пе ȣлiцъ ші tȣрвȣръ лiniшtеа оаменілорȣ кȣ «tpалалеле» лор ші кȣ eksпекtopaцiȣніле лорȣ мȣziкале каре pȣпȣ ȣpeкiле оаменілорȣ.

(Ва ȣpма)

Комȣнiкацiȣнĭ шtiinцifiче мiчĭ.

Алtoipea tpandafipiлорȣ пе арворȣлȣ поptoкалȣ.

În ȣнеле din гръdinĭ în Франца ші Цермания, гръdinapiĭ аpътȣ акȣмȣ dpentȣ кȣpiositate, asemenea арворĭ de поptoкалĭ (orange) каре поаpтъ poze (tpandafipĭ) ші тоцĭ sпекtatopiĭ sъ mipȣ; къчĭ, кȣmȣ е кȣ пȣtinцъ къ пе ȣнȣ поptȣкалiȣ sъ креаskъ poze? Aste este atîta de imпosiвiлȣ întокmaĭ ка sъ se îmперекеаzъ ȣнȣ tаȣрȣ кȣ о iапъ ші sъ продȣкъ чева. Însъ ачеĭ каре овsервеzȣ ачеstȣ meшtешȣгȣ маĭ de апроапе, deskопере каȣzа еĭ, adекъ: aiчĭ нȣе вр'о алtoipe adeвъpatъ, чі нȣмаĭ о iлȣziȣне. Трȣнкiȣлȣ поptȣкалȣлȣĭ este гъȣpitȣ în чentpȣлȣ sъȣ кȣ о sîpmъ askȣцitъ, asta нȣ stpiкъ nimiкȣ арворȣлȣĭ; în ачеstȣ чiлindpȣ sȣвцipe este въгatъ планta pozeĭ, пе ȣpmъ amîndoĭ ачеstĭ арворĭ аша комвiнацĭ ȣнȣл кȣ алtȣл, sîntȣ пȣшĭ кȣ ръdъчінеле лорȣ în пъmîntȣ вȣнȣ întp'о оалъ de flopĭ; е віне ка sъ пȣie atȣнчĭ оала întp'ȣнȣ локȣ калdȣ; пeste пȣцinȣ, amîndoъ плantелe sъ лiпеskȣ ȣна de алtа пе kîndȣ fieшĭ-каре înfлореште ші поаpтъ fpȣkte пе seama еĭ, пе ȣpmъ sъ веde mipaкȣлȣ къ пе ȣнȣ арворȣ se aflъ totȣ d'о datъ flopĭ de поptoгале ші de poze. Însъ, ка sъ аĭвъ ачеаstъ комвiнацiȣне ȣнȣ effektȣ înкъ маĭ маре, е віне sъ алеагъ чіне-ва ȣнȣ felȣ de poze каре înfлореskȣ totȣ întp'ȣнȣ timпȣ кȣ поptoкале.

Dapȣ нȣ нȣмаĭ poze, апоĭ ші алtе плantе sȣвцipĭ каре sîntȣ în stape sъ fie въгate în чiлindpȣлȣ голȣ алȣ поptȣгалiлорȣ, sîntȣ вȣне пentpȣ asemenea meшtешȣгȣ s. e. Genista, Passiflora, Lonicera Sempervirens, Clematis Florida, Lantana, Punica Granatorum (Podie), Jasmin, Oleander (Dafinȣ) ші smoкinȣлȣ. Eatъ mistepiȣлȣ ачеstȣĭ fenomenȣ estpaopdinapȣ че se веde акȣm în ȣнеле din гръdiniле d'apte але Еȣропеĭ.

Tinъpitȣ în Tinorpafiea Колецiȣлȣĭ Sf. Sава.